

Kidd, J. (2013). *How Adults Learn*. New York : Association Press [in English].
Raiskums, B. (2015). *Principles and Principals: A Dictionary of Contemporary Adult Education Terms and Their Users*. Anchorage : PWR & Associate [in English].

УДК 378.016:784](510)

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.210-220](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.210-220)

ПЕРСОНАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ВОКАЛУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ КНР: ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ, НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Якімова Марина Еміліївна –
доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри
освітології та інноваційної
педагогіки Харківського
національного педагогічного
університету імені
Г.С. Сковороди

Yakimova Maryna – Doctor of
Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of
Education and Innovative
Pedagogy of the H.S. Skovoroda
Kharkiv National Pedagogical
University

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0002-8743-7728>

E-mail: m.e.pisotska@hnpu.edu.ua

У Юе – здобувачка третього
(освітньо-наукового) рівня вищої
освіти кафедри освітології та
інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Wu Yue – PhD Student at the
Department of Education and
Innovative Pedagogy of the
H. S. Skovoroda Kharkiv National
Pedagogical University

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0008-0251-6939>

E-mail: 583182217@qq.com

Анотація. В оглядовій статті на основі аналізу науково-педагогічної літератури з проблеми персоналізації навчання студентів виділені підходи щодо визначення терміну «персоналізація навчання». Наголошено, що як в українських, так і в китайських науковців немає єдності у його трактуванні. Категорію «персоналізація навчання» науковці визначають поряд з поняттям «індивідуалізація навчання», водночас, чіткого розмежування між даними термінами у визначеннях українських та китайських вчених не простежується. Українські науковці, розглядаючи взаємозв'язок даних процесів, наголошують на суб'єктній позиції студента при персоналізації навчання, його активній ролі у постановці мети, визначенні показників успіху, виборі змісту освіти, зв'язку персоналізації навчання з його виховним аспектом, здійсненні

здобувачами освіти набуття свого Я при реалізації потреби в представленості в життєдіяльності інших суб'єктів навчання, їх взаємозбагаченні під час навчання тощо. Узагальнено погляди китайських науковців-практиків стосовно значення персоналізації навчання для подолання певних недоліків традиційного підходу до викладання вокалу, підвищення рівня мотивації, музичної грамотності, вокального виконання студентів. Наведено рекомендації викладачів вокалу стосовно реалізації персоналізації навчання у напрямках, які передбачають всебічне вивчення та оцінку музичної грамотності та базових вокальних здібностей студентів; розробку індивідуальних навчальних цілей, індивідуальних навчальних планів та програм, персоналізованого навчального контенту, індивідуальних навчальних завдань з урахуванням навчальних можливостей, вокальних здібностей, потреб та уподобань студентів; заохочення тих, хто навчається до навчання у власний унікальний спосіб; оновлення і коригування системи контролю, налагодження персоналізованого оцінювання результатів навчання студентів; створення невимушеної, демократичної атмосфери при взаємодії викладача зі здобувачами освіти.

Ключові слова: персоналізація навчання; індивідуалізація навчання; індивідуальні особливості; заклади вищої освіти; викладання вокалу; КНР.

**Yakimova Maryna,
Wu Yue**

PERSONALISATION OF VOCAL TRAINING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS OF THE PRC: APPROACHES TO DEFINING THE CONCEPT, DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION

Abstract. Based on the analysis of scientific and pedagogical literature on the problem of personalisation of students' learning, the review article identifies approaches to the definition of the term «personalisation of learning». It is emphasized that both Ukrainian and Chinese scholars do not have unity in its interpretation. Scholars define the category of «personalisation of learning» along with the concept of «individualisation of learning», while there is no clear distinction between these terms in the definitions of Ukrainian and Chinese scholars. Ukrainian scholars, considering the interconnection of these processes, emphasize the subjective position of the student in personalising learning, his/her active role in setting goals, determining success indicators, choosing the content of education, the connection between personalisation of learning and its educational aspect, the implementation by students of their self-discovery in the realisation of the need to be represented in the life of other learning subjects, their mutual enrichment during learning, etc. The article summarizes the views of Chinese scholars and practitioners on the importance of personalisation of learning to overcome certain shortcomings of the traditional approach to teaching vocal, increase the level of motivation, musical

literacy, and vocal performance of students. The recommendations provided by vocal instructors regarding the implementation of personalized learning include comprehensive study and assessment of students' musical literacy and basic vocal abilities; the development of individual learning goals, individual study plans and programs, personalized learning content, and individual learning tasks that take into account the learning capabilities, vocal abilities, needs, and preferences of students; encouraging learners to study in their own unique way; updating and adjusting the control system, establishing personalized assessment of students' learning outcomes; and creating a relaxed, democratic atmosphere in the interaction between instructors and learners.

Key words: *personalisation of learning; individualisation of learning; individual characteristics; higher education institutions; vocal teaching; China.*

Постановка проблеми, її актуальність. Персоналізований підхід до навчання набуває дедалі все більшої популярності в закладах вищої освіти по всьому світу завдяки його можливостям у реалізації гуманістичної парадигми освіти, набутті здобувачами фахової компетентності з урахуванням індивідуальних навчальних цілей, уподобань, розвитку індивідуального потенціалу студентів, забезпеченні умов для самореалізації кожного суб'єкта навчання. Вагомим у впровадженні персоналізації навчання є досвід викладачів вокалу КНР. Актуальність його критичного осмислення зумовлена необхідністю культурного обміну, міжнародного співробітництва, інтеграції української системи вищої освіти до світового освітнього простору, а також важливістю виявлення ефективних стратегій, що можуть бути інтегровані в українську систему вищої освіти для підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних до продуктивної діяльності за своєю спеціальністю на рівні світових стандартів.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. У результаті наукового пошуку нами виділено різні напрями розробки проблеми персоналізації навчання студентів викладачами вокалу КНР: визначення поняття «персоналізація навчання», «індивідуалізація навчання» (Ван Сінсю, Гоу Кванденг, Вей Вей, Мей Шуан та інші); обґрунтування необхідності врахування певних індивідуальних особливостей студентів у процесі викладання вокалу (Ван Сяоян, Лу Хуачжао, Лі Юйлун, Лу Юаньюань та інші), розробка різних шляхів здійснення персоналізованого підходу у викладанні вокалу (Ван Ченьюань, Лун Ючен, Сонг Ян, Сунь Цзінь'я, Хоу Фан, Юй Ісюан, Яо Вей та інші), суть поняття «індивідуальний співочий стиль», принципи та методи його формування (Лю Сяолун, Чжоу Ї, Чжоу Сяоянь, Чжу Лін, Чжу Тяньї, Шень Сян та інші.), визначення вимог до викладачів, діяльність яких забезпечує персоналізацію та індивідуалізацію навчання (Сяо Су, Цзян Сяоянь тощо).

Метою даної статті є висвітлення підходів українських та китайських науковців до визначення суті поняття «персоналізація

навчання», його співвідношення з категорією «індивідуалізація навчання», напрямів реалізації персоналізації навчання вокалу в закладах вищої освіти КНР.

Виклад основного матеріалу дослідження. В українському Сучасному тлумачному психологічному словнику поняття «персоналізація» визначається як «процес, у результаті якого суб'єкт одержує ідеальну представленість у життєдіяльності інших людей і може виступити в суспільному житті як особистість» (Сучасний тлумачний психологічний словник, 2007). В українських нормативних документах, що регламентують діяльність закладів вищої освіти, термін «персоналізація» тлумачиться як ключова компетентність, що необхідна викладачам для роботи в змішаному навчанні та передбачає «здатність створювати навчальне середовище, яке дозволяє студентам реалізувати власні цілі, темп та/або спосіб навчання» (МОН України, 2020).

У визначенні категорії «персоналізація навчання» в українських науковців немає єдиної позиції, бо даний термін трактується як «педагогічна система з коректно поставленим дидактичним завданням і педагогічною технологією, яка сприяє його розв'язанню, де поставлене дидактичне завдання визначається особливостями особистості здобувача освіти» (Л. Байбородова); як «підхід до освіти, що передбачає індивідуалізацію навчального процесу з метою врахування унікальних потреб, інтересів, стилів навчання та здібностей кожного учня» (О. Чайка); як «особистісно спрямований процес, у якому в реальному часі відображаються навчальні досягнення здобувача освіти і доступні широкі можливості керування напрямом освіти, а також реалізуються відповідні педагогічні стратегії для досягнення мети навчання» (С. Якубов); як «процес уособлювання навчання, надання йому властивостей конкретної людини, її потреб і можливостей, створення освітнього процесу для кожної конкретної особистості» (Р. Жога); як організація освітнього процесу «з урахуванням панівних здібностей того, хто навчається, яка дає змогу створювати оптимальні умови для реалізації можливостей кожного здобувача освіти» (А. Кондратенко).

Термін «персоналізація навчання» розглядається українськими вченими поряд з категорією «індивідуалізація навчання», бо, як зазначає М. Пісоцька, розробка проблеми персоналізації освітнього процесу відбувалась як логічне продовження розвитку ідеї його індивідуалізації (Пісоцька, 2018). Поняття «індивідуалізація навчання» визначається в українській педагогічній науці як: «педагогічний процес, що передбачає створення умов і надання допомоги студенту у формуванні індивідуальної, за власним бажанням і власними можливостями, орбіти навчального перебування у вищому навчальному закладі, задоволення його професійних, наукових та інших ідеалів» (О. Невмержицький); «педагогічний принцип побудови системи відносин учасників освітнього

процесу, у якій враховуються і розвиваються індивідуальні особливості кожного (А. Лозенко); «система взаємодії між учасниками навчального процесу, коли найповніше використовуються індивідуальні особливості кожного, визначаються перспективи подальшого розумового розвитку й гармонійного вдосконалення особистісної структури, ведуться пошуки засобів формування індивідуального стилю діяльності майбутнього спеціаліста» (В. Володько, М. Солдатенко); «спосіб забезпечення кожному здобувачу права і можливості на формулювання власних освітніх цілей і завдань, своєї освітньої траєкторії з метою розвитку соціально затребуваних якостей особистості» (Л. Шелестова).

Аналіз наведених трактувань свідчить про відсутність у визначеннях понять «персоналізація навчання» та «індивідуалізація навчання» ознак чіткого їх розмежування. Однак, розглядаючи взаємозв'язок даних процесів, науковці наголошують на суб'єктній позиції студента при персоналізації навчання, його активній ролі у постановці мети, визначенні показників успіху, виборі змісту освіти (Е. Бажміна, О. Братаніч, Ю. Красильник, Г. Локарева); зв'язку персоналізації навчання з його виховним аспектом, здійсненні здобувачами освіти набуття свого Я при реалізації не тільки пізнавальної потреби, але й потреби в представленості в життєдіяльності інших суб'єктів навчання, здобутті авторитету серед своїх одногрупників (О. Братаніч); взаємозбагаченні під час навчання його суб'єктів, встановленні, вдосконаленні й розширенні зв'язків між ними (О. Братаніч, Р. Жога, М. Пісоцька).

Китайська енциклопедія Baidu трактує поняття «персоналізація» як таке, що відноситься до унікальності чогось, а «персоналізація навчання» як «парадигму навчання, засновану на ідеї урахування індивідуальних відмінностей здобувачів освіти з метою розвитку їх особистості, підвищення ефективності навчання шляхом побудови його індивідуального плану та застосування індивідуалізованих методів».

Китайські науковці персоналізацію навчання характеризують як процес, що відбувається «у відповідності до здібностей та цілей студентів та потребує належного змісту освіти, здійснення індивідуальної підтримки» (Ван Сінсю); «ґрунтується на точному розумінні основних знань, пізнавальних характеристик та стилей навчання здобувачів освіти та забезпеченні сценаріїв навчання, змісту викладання та методів навчання відповідно до їх особливостей та потреб для сприяння більш ефективному навчанню (Гоу Кванденг). Чіткого розмежування даної категорії з поняттям «індивідуалізація навчання» у визначеннях китайських вчених не простежується, бо під останньою вони розуміють «використання різних форм навчання для розкриття унікальності кожної людини, її особистісних рис та вроджених задатків» (Вей Вей); «цілеспрямоване застосування ефективних методів навчання з урахуванням фізіологічних особливостей, знань, інтересів, рис характеру особистості того, хто навчається для

максимального розкриття його потенціалу, планування індивідуального зростання, покращення здатності до вивчення певного предмету» (Мен Шуан).

Аналіз науково-педагогічної літератури з питань персоналізації навчання вокалу викладачами закладів вищої освіти КНР дозволив виділити їх погляди щодо значення та напрямів її реалізації. Так, педагогіки-вокалісти підкреслюють, що персоналізація навчання спрямована на подолання суттєвих недоліків традиційного підходу до викладання, що передбачає єдині програми, зміст, методи навчання і завдання для всіх студентів, виключає персоналізований навчальний контент та у результаті ускладнює усвідомлення здобувачами освіти своїх особистих навчальних цілей, власних унікальних особливостей, може призвести до нехтування індивідуальністю, придушення унікальності, формування єдиного стилю вокального виконання. У той же час персоналізація навчання сприяє створенню сприятливого середовища для навчання, оскільки в процесі її реалізації студенти відчувають увагу до своїх потреб та турботу про себе, мають більш чітке уявлення про власний прогрес і вдосконалення. Це позначається на підвищенні рівня їх мотивації до навчання, музичної грамотності, вокального виконання (姚小兰, 2019; 卫玮, 2021; 孙璟雅, 2021).

Практичний і науковий інтерес становлять рекомендації викладачів вокалу щодо реалізації персоналізації навчання за певними напрямками. *По-перше*, йдеться про всебічне вивчення та оцінку музичної грамотності та базових вокальних здібностей студентів. З цього приводу Ван Ченьюань радить за чітко розробленими критеріями із застосуванням різноманітних методів оцінювання створювати детальний профіль здібностей студентів та фіксувати рівень оволодіння ними музичними знаннями та вміннями. Такі детальні записи, на думку викладача, дозволять педагогам-вокалістам, використовуючи зазначені в оцінювальному листі дані початкового оцінювання, побачити прогрес здобувачів освіти на наступних етапах навчання. Водночас ознайомлення студентів з результатами початкового оцінювання та порівняння їх у подальшому з новими досягненнями дозволить тим, хто навчається чіткіше сформувати уявлення про власний прогрес та зробити більш точні самооцінки (王琛媛, 2015).

По-друге, йдеться про розробку індивідуальних навчальних цілей на основі визнання викладачами навчальних можливостей студентів відповідно до їх вокальних здібностей та потреб. Так, викладач вокалу Юнченського професійного коледжу Вей Вей підкреслює, що у контексті персоналізованої освіти такі цілі мають бути реальними та адекватними стосовно кожного студента (покращити вокальні здібності, навчити сучасним вокальним методам, допомогти пізнати себе, вибрати відповідні стилі співу тощо), а також рухливими та зазнавати змін на основі постійного і всебічного вивчення потенційної продуктивності, а також

особистісних характеристик здобувачів освіти (卫玮, 2021).

По-третьє, йдеться про виявлення музичних вподобань кожного студентів у процесі спілкування на аудиторних заняттях та в після аудиторний час для розробки індивідуальних навчальних планів та програм, персоналізованого навчального контенту, який більше відповідає індивідуальним характеристикам та вподобанням кожного здобувача освіти. Індивідуальні навчальні програми викладач вокалу Ланьчжоуського коледжу мистецтв і наук Сунь Цзін'я радить розробляти на основі індивідуальних записів оцінювання студентів та доводити до відома кожного з них відомості стосовно конкретних компетенцій, умінь, навичок, які потрібно тренувати та вдосконалювати. На її думку таке інформування допомагає здобувачам освіти зрозуміти свій власний напрямок руху, усвідомлено брати участь у складанні власної навчальної програми відповідно до індивідуальних навчальних потреб і в той же час ефективно поетапно навчатися та самовдосконалюватися (孙璟雅, 2021). Оскільки складання навчальних програм з вокальної музики відповідно до індивідуальних особливостей студентів, планування їх навчального прогресу вимагає від викладачів багато енергії та часу, викладач Уханьського міського професійного коледжу Юань Чженьцзу наголошує на необхідності створення досконалих правил і норм, які допоможуть викладачам складати такі навчальні програми та втілювати у подальшому ідеї персоналізації у процес навчання студентів (袁振祖, 2019).

По-четверте, йдеться про розробку індивідуальних навчальних завдань. У якості таких завдань Сунь Цзін'я радить використовувати різні персоналізовані практичні завдання, що містять спеціальні вокальні вправи спрямовані на вирішення різноманітних проблем студентів при навчанні вокалу (孙璟雅, 2021). А Сонг Ян – ситуації сприйняття вокальної музики, створені на основі дослідження сильних сторін студентів, щоб ці сторони були залучені при вокальному виконанні в найбільшій мірі (宋洋, 2013). Ефективними для організації самостійної роботи студентів як в аудиторії, так і поза її межами Мен Шуан вважає завдання, що передбачають вирішення створених на основі вокального матеріалу проблемних ситуацій, оскільки їх виконання сприяє отриманню здобувачами освіти додаткових знань, мобілізації розумових здібностей, творчого потенціалу студентів тощо (孟爽, 2019).

По-п'яте, йдеться про заохочення тих, хто навчається до навчання у власний унікальний спосіб. Наприклад, наголошує Сунь Цзін'я, багато студентів схильні до навчання вокалу через наслідування, вони краще вдосконалюють свої навички співу, спостерігаючи за чудовими виступами відомих вокалістів, викладачів або однокурсників. Саме для таких студентів, на її думку, доцільно шукати більшу кількість якісних навчальних ресурсів (відеозаписів вокального виконання) для

ознайомлення їх з різноманітними техніками співу. Для студентів, що надають перевагу навчанню через особисту практику, ефективно створювати більше можливостей для практики в аудиторії, щоб вони могли працювати в групах разом із сокурсниками над вдосконаленням своїх співочих навичок (孙璟雅, 2021).

По-шосте, йдеться про оновлення і коригування системи контролю, уникнення використання стандартизованих оцінок та налагодження персоналізованого оцінювання результатів навчання студентів. Так, Сунь Цзін'я підкреслює, що передбачені різні напрямки розвитку кожного студента вимагають неоднакових стандартів здійснення контролю. Персоналізоване оцінювання результатів навчання здобувачів освіти передбачає підбір для кожного студента індивідуальної системи, унікального набору методів контролю, програми підсумкового оцінювання, що відповідає цілям, змісту навчання, базовим здібностям, з метою точного оцінювання отриманих результатів на різних етапах навчання. Така система методів має достовірно відстежити не тільки результати, але й зусилля, докладені студентами на кожному етапі, і водночас напевно виявити їхній прогрес, ті покращення, які досягнули здобувачі освіти після докладання таких зусиль (孙璟雅, 2021). Юань Чженьцзу підкреслює, що персоналізоване оцінювання унеможливорює порівняння викладачем студентів один з одним, здійснення якого може привести до виникнення в них комплексу неповноцінності або невпевненості в собі, у власному розумі, можливостях, що вкрай шкідливо для навчання здобувачів освіти (袁振祖, 2019).

По-сьоме, йдеться про зміну підходів до взаємодії викладача зі студентами, що передбачає створення демократичної атмосфери, широке застосування різних прийомів заохочення для зміцнення впевненості студентів у собі на шляху відстоювання власної індивідуальності, розвитку здібностей, формування індивідуального стилю вокального виконання, використання унікальних методів самостійного навчання (卫玮, 2021; 宋洋, 2013; 孙璟雅, 2021).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми персоналізації навчання студентів вокалу в КНР дозволив дійти до висновку, що у визначенні терміну «персоналізація навчання» як в українських, так і в китайських науковців немає єдності. Категорію «персоналізація навчання» науковці трактують поряд з поняттям «індивідуалізація навчання», водночас чіткого розмежування між даними категоріями у визначеннях українських та китайських вчених не простежується. Українські науковці, розглядаючи взаємозв'язок даних процесів, наголошують на суб'єктній позиції студента при персоналізації навчання, його активній ролі у постановці мети, визначенні показників успіху, виборі змісту освіти, зв'язку персоналізації

навчання з його виховним аспектом, здійсненні здобувачами освіти набуття свого Я при реалізації потреби в представленості в життєдіяльності інших суб'єктів навчання, їх взаємозбагаченні під час навчання, встановленні, вдосконаленні й розширенні зв'язків між ними.

Китайські науковці-практики підкреслюють важливість персоналізації навчання для подолання суттєвих недоліків традиційного підходу до викладання вокалу, підвищення рівня мотивації, музичної грамотності, вокального виконання студентів. Надають рекомендації стосовно реалізації персоналізації навчання у напрямках, які передбачають всебічне вивчення та оцінку музичної грамотності та базових вокальних здібностей студентів; розробку індивідуальних навчальних цілей, планів, програм та завдань, персоналізованого навчального контенту з урахуванням навчальних можливостей, вокальних здібностей, потреб та уподобань здобувачів освіти; заохочення тих, хто навчається до навчання у власний унікальний спосіб; оновлення і коригування системи контролю, налагодження персоналізованого оцінювання результатів навчання студентів; створення невимушеної, демократичної атмосфери при взаємодії викладача зі студентами для зміцнення впевненості студентів у собі на шляху прояву та відстоювання власної індивідуальності.

У подальшому плануємо вивчення нормативної бази та досвіду персоналізації навчання вокалу на різних формах його організації в закладах вищої освіти КНР.

Список використаних джерел

- Гоу, К. (2020). Персоналізація навчання студентів у цифровому освітньому середовищі університетів Китаю. *Інноваційна педагогіка*, 24(2), 217-221. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.43>
- Пісоцька, М.Е. (2018). Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей у вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладах другої половини ХХ – початку ХХІ століття: теорія та практика: монографія. Харків: Вид-во Іванченка І.С.
- МОН України (2020). Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenanavchannia-bookletsreads-2.pdf>
- Шапар, В.Б. (2007). Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор.
- 百度中文百科 (Китайська енциклопедія Байду). https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AA%E6%80%A7%E5%8C%96%E5%AD%A6%E4%B9%A0?fromModule=lemma_search-box
- 卫玮 (2021). 基于个性化教育的高校声乐教学改革探索 (Вей Вей (2021). Дослідження реформи викладання вокальної музики в коледжах та університетах на основі персоналізованої освіти.

- <https://www.bkqksj.com/periodical-info.html?id=16889373>
- 王兴秀 (2021). 大学个性化教学实施现状调查分析 (Ван Сінсю (2021). Дослідження та аналіз поточної ситуації щодо впровадження персоналізованого навчання в університетах. <http://www.wanxiangqikan.com/wenxian/52895.html>
- 孟爽 (2019). 基于个性化教育视野下高校声乐教学改革探索与思考 (Мен Шуан (2019). Дослідження та роздуми про реформу викладання вокальної музики в коледжах та університетах на основі бачення індивідуалізованої освіти. <https://m.fx361.com/news/2019/1216/13016202.html>
- 姚小兰 (2019). 因材施教理念指导下的高校声乐教学改革研究. 当代音, (01), 21-22 (Яо Сяолан (2019). Дослідження реформи викладання вокальної музики в коледжах та університетах під керівництвом концепції індивідуального навчання. Сучасний звук, (01), 21-22.
- 王琛媛 (2015). 因材施教理念在高校声乐教学中的运用. 音乐时空 (理论版), (22), 78-80 (Ван Ченьюань (2015). Застосування концепції індивідуального навчання у викладанні вокальної музики в коледжах та університетах. Музичний час і простір (Теоретичне видання), (22), 78-80.
- 孙璟雅 (2021). 高校声乐教学中因材施教理念的有效应用. 文科爱好者 (教育教学), (12), 24-25 (Сунь Цзін'я (2021). Ефективне застосування концепції викладання відповідно до здібностей студентів у викладанні вокальної музики в коледжах та університетах. Ентузіасти гуманітарних наук (освіта і викладання), (12), 24-25.
- 宋洋 (2013). 个性化教育视野下的高校声乐教学改革. 大众文艺, (08), 213-214 (Сонг Ян (2013). Реформа викладання вокальної музики в коледжах та університетах у контексті концепції персоналізованої освіти. Науково-популярна література та мистецтво, (08), 213-214.
- 袁振祖 (2019). 因材施教理念在高校声乐教学中的应用初探. 音乐教育学刊, 3(1), 321-322 (Юань, Чженьцзу (2019). Попереднє дослідження застосування концепції викладання відповідно до здібностей студентів у викладанні вокальної музики в коледжі. Журнал музичної освіти, 3(1), 321-322.

References (translated and transliterated)

- Hou, K. (2020). Personalizatsiia navchannia studentiv u tsyfrovomu osvithnomu seredovyshchi universytetiv Kytaiu. [Personalization of student learning in the digital educational environment of Chinese universities]. *Innovative Pedagogy*, 24(2), 217-221. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.43> [in Ukrainian].
- Pisotska, M.E. (2018). Indyvidualizatsiia navchannia studentiv pryrodnycho-matematychnykh spetsialnostei u vitchyznianskykh vyshchykh pedahohichnykh navchalnykh zakladakh druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia: teoriia ta praktyka [Individualization of student learning in natural and mathematical specialties in domestic higher pedagogical educational institutions of the second half of the 20th - early 21st centuries: Theory and practice]: monohrafiia.

- Kharkiv: Vyd-vo Ivanchenko I.S. [in Ukrainian].
- MON Ukrainy. (2020). Rekomendatsii shchodo vprovadzhennia zmishanoho navchannia u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi ta vyshchoi osvity [Recommendations for the implementation of blended learning in institutions of professional pre-higher and higher education]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-booklets-spreads-2.pdf> [in Ukrainian].
- Shapar, V.B. (2007). Modern Explanatory Psychological Dictionary [Suchasnyi tlumachnyi psykholohichnyi slovnyk]. Kharkiv: Prapor [in Ukrainian].
- 百度百科 [Baidu Chinese Encyclopedia]. https://baike.baidu.com/item/%E4%B8%AA%E6%80%A7%E5%8C%96%E5%A6%A4%B9%A0?fromModule=lemma_search-box [in Chinese].
- 卫玮 [Wei Wei] (2021). 基于个性化教育的高校声乐教学改革探索 [Exploration of vocal music teaching reform in colleges and universities based on personalised education]. <https://www.bkqksj.com/periodical-info.html?id=16889373> [in Chinese].
- 王兴秀 [Wang Xingxiu] (2021). 大学个性化教学实施现状调查分析 [Investigation and analysis on the implementation status of personalised teaching in universities]. <http://www.wanxiangqikan.com/wenxian/52895.html> [in Chinese].
- 孟爽 [Meng Shuang] (2019). 基于个性化教育视野下高校声乐教学改革的探索与思考 [Exploration and reflection on the reform of vocal music teaching in colleges and universities under the perspective of personalized education]. <https://m.fx361.com/news/2019/1216/13016202.html> [in Chinese].
- 姚小兰 [Yao, Xiaolan]. (2019). 因材施教理念指导下的高校声乐教学改革研究 [Research on the reform of vocal music teaching in colleges and universities under the guidance of the concept of tailored teaching]. *当代音 – Contemporary sound*, (01), 21-22 [in Chinese].
- 王琛媛 [Wang Chenyuan]. (2015). 因材施教理念在高校声乐教学中的运用 [The use of the concept of tailor-made teaching in college vocal music teaching]. *音乐时空 (理论版) – Music time and space (theory edition)*, (22), 78-80 [in Chinese].
- 孙璟雅 [Sun Jingya]. (2021). 高校声乐教学中因材施教理念的有效应用 [Effective application of the concept of «teaching according to one's ability» in college vocal music teaching]. *文科爱好者 (教育教学) – Literature Enthusiasts (Education and Teaching)*, (12), 24-25 [in Chinese].
- 宋洋 [Song Yang]. (2013). 个性化教育视野下的高校声乐教学改革 [The reform of vocal music teaching in colleges and universities under the vision of personalised education]. *大众文艺 – Popular Literature and Art*, (08), 213-214 [in Chinese].
- 袁振祖 [Yuan Zhenzu]. (2019). 因材施教理念在高校声乐教学中的应用初探 [Preliminary exploration of the application of the concept of teaching according to aptitude in vocal music teaching in colleges and universities]. *音乐教育学刊 – Journal of Music Education*, 3 (1), 321-322 [in Chinese].